דמינח ניחא לה. להתקדש לראשון שהוא שלם על ספק זה שאם ימות תזקק לאחיו: **תן דו.** גוף שניה. כלומר אשה בכל דהו ניחא לה: **זה וכה בשלו וזה וכה בשלו.** ונהי נמי לרבנן דקנסו ליהוריב דקבול אשה מקמי כסף אלא לרבי יהודה מ"ט דקנים **לדברי רבי יהודה.** ואע"ג דקנים ליה לידעיה ה"מ היכא דאשה לאשה קיים דיכולין בני יהוריב להקריבו בעוד משמרתן קיימת ובהכשר אבל אם קדמו והקריבוהו בפסול דאשה הבא קודם הקרן פסול הוא כדמפורש לקמן ינתן אשה השני לידעיה: **למאי חוי.** דקתני זכו: **כגון דנפק משמרתם.** דהני ודהני ולא תבעו בני יהוריב את הכסף במשמרתם ולא בני ידעיה את האשה במשמרתם ואינטריך לאשמועינן דלא תימא טעמא דרבי יהודה בדתבעו בני יהוריב שיחזור בעוד משמרתן קיימת אבל היכא דלא תבעו מחלו לבני ידעיה: **קמ"ל.** דסיון דבני ידעיה נמי לא תבעו לאשה במשמרתן יחזור כסף אצל אשה ויקריבוהו בני יהוריב כשיחזור שבת משמרתם: **האשה המוצא [לה'] לכהן מלבד איל הכפורים אשר יכפר בו.** כלומר לא קרב האיל עדיין: **אבל מאשר יכפר קאמינא.** דכתיב בלשון עתיד מדלא כתיב אשר כיפר ומשמע דכשהגיע לכהן את האשה דהיינו קרן הכסף עדיין לא כיפר: **מנין שאם הגיע מעילתו.** גבי נהנה מן ההקדש קאמר: **מעילתו.** קרן דהקדש שמעל בו: **באיל האשם ונסלח.** משמע אין סליחה אלא בשניהם איל כמשמעו האשם קרן כדליף לקמיה הקדש מהדיוט מה האשם דכתיב בגזל הגר קרן הוא כדאמר לעיל (דף קי.) אף אשם דכתיב בהקדש קרן הוא: **באיל האשם.** משמע באיל שהוא בא חובה לאשם שהוא קרן. אלמא קרן בריש מייתי:

אין החומש מעכב. את הכפרה:

הדרן עלך הגוזל עצים

אמר רבא לעורו. תימה דהכא משמע אפילו בפקול קודם זריקה וגם כשהעור מחובר עדיין בבשר ונעשה בו פקול קודם שחיטה שהיא קודם הכפר שרי בהנאה ובזבחים בפרק טבול יום (דף קד. ושם) אמר רבי דם מרלה על העור בפני עצמו פי' כשהוא מופשט ומירע פקול בבשר הדם מרלה על העור וכשהוא עם הבשר ג)וגולד בו פקול קודם זריקה הרי הוא כיולא בו אחר זריקה הורלה בשר שעה אחת יפשיטנו ועורו לכהנים אלמא כשהוא עם הבשר ונפסל קודם זריקה יולא לשריפה והכא אירע בו פקול קודם שחיטה שהובא קודם הכפר ואמאי לא יצא העור לשריפה: **ת"ל** העולה עולה **ראשונה.** פי' לאשונה שבפרשת פנחס וכי היכי דמלבד עולת הבקר גלי לך בהדיא דמלבד דבר הקודש לו קאמר הכי נמי מלבד איל הכפורים דבר הקודש לו קאמר ותימה דליף הכא מהעולה ובפרק כל התדיר (זבחים דף פט. ושם ד) יליף ממלבד עולת הבקר לתודיה וי"ל דהתם נמי מהעולה קפמיך ועוד יש תירוץ אחר ואין להאריך כאן ה):

וילמד הקדש מהדיוט והדיוט מהקדש. תימה אמאי אינטריך קרא לגיל גבי הדיוט שאם הגיע אשמו עד שלא הגיע גזילו לא יצא נילף מהקדש ויש לומר דאי לאו דאשכחן שהשוה הכתוב הדיוט להקדש להך מילתא לא הוה יליפינן הא מהא לענין שאר דברים אבל השתא דאשכחן שהשוה אותן בבתרוייהו אם הגיע אשמו תחילה לא יצא כמו כן יש להשוותם לענין שאר דברים:

הדרן עלך הגוזל עצים

דמינח ניחא לה בכל דהו (ו) כריש לקיש ז)דאמר ר"ל טב למיתב טן דו מלמיתב ארמלו: נתן את הכסף ליהוריב וכו': תנו רבנן נתן אשם ליהוריב וכסף לידעיה א)יחזיר כסף אצל אשם דברי רבי יהודה וחכמים אומרים יחזיר אשם אצל כסף היכי דמי אילימא דיהיב ליה אשם ליהוריב במשמרתו דיהוריב וכסף לידעיה במשמרתו דידעיה זה זכה בשלו וזה זכה בשלו אמר רבא ב)הכא במאי עסקינן דיהיב אשם ליהוריב במשמרתו דיהוריב וכסף לידעיה במשמרתו דיהוריב ר' יהודה סבר כיון דלאו משמרת דידעיה היא לידעיה קנסינן ליה הלכך יחזיר כסף אצל אשם ורבנן סברי שלא כדין הוא עבוד בני יהוריב דקיבלו אשם מקמי כסף הלכך לדידהו קנסינן להו ויחזור אשם אצל כסף תניא אמר רבי לדברי רבי יהודה אם קדמו בני יהוריב והקריבו את האשם יחזור ויביא אשם אחר ויקריבוהו בני ידעיה וזכו הללו במה שבידן אמרי למאי חזי אשם פסול הוא אמר רבא לעורו תניא אמר רבי לדברי רבי יהודה אם קיים אשם יחזיר אשם אצל כסף והא רבי יהודה יחזיר כסף אצל אשם אית ליה הכא במאי עסקינן כגון דנפק משמרתו דיהוריב ולא תבעו והא קמ"ל דאחולי אחילו גבייהו תניא אידך אמר רבי לדברי רבי יהודה אם קיים אשם יחזור כסף אצל אשם פשיטא הכי אית ליה הכא במאי עסקינן כגון דנפיק משמרתם דהני ודהני ולא תבעו מהו דתימא אחולי גבי הדדי קמ"ל דאמרינן כיון דלא תבעי להדדו ברישא: שהמביא גזילו עד שלא הביא אשמו [וכו']: מנהני מילי אמר רבא דאמר קרא ג)האשם המושב לה' לכהן מלבד איל הכפורים אשר יכפר בו מכלל דכסף ברישא אמר ההוא מרבנן לרבא אלא מעתה ד)מלבד עולת הבקר הכי נמי מכלל דמוספין ברישא והתניא ה)ג)מנין שלא יהא דבר קודם לתמיד של שחר תלמוד לומר ו)וערך עליה העולה ואמר רבא העולה עולה ראשונה אמר ליה אנא ז)מאשר יכפר בו נפקא ליה ועדיין לא כיפר: נתן לו את הקרן וכו': ת"ר מנין שאם הביא מעילתו ולא הביא אשמו אשמו ולא הביא מעילתו שלא יצא תלמוד לומר ח)באיל האשם ונסלח לו ומנין שאם הביא אשמו עד שלא הביא מעילתו שלא יצא תלמוד לומר באיל האשם האשם בכבר יכול כשם שאיל ואשם מעכבים כך חומש מעכב תלמוד לומר באיל האשם ונסלח לו ט)איל ואשם מעכבים בהקדש י)ואין חומש מעכב וילמד הקדש מהדיוט והדיוט מהקדש הקדש מהדיוט מה אשם דהתם קרן אף אשם דהכא קרן והדיוט מהקדש מה הקדש אין חומש מעכב אף הדיוט נמי אין חומש מעכב:

הדרן עלך הגוזל עצים

מסורת הש"ס

ו) יבמות קיח: כתובות עה. קידושין ז. מא., ז) פסחים נח: יומא לג: כתובות קו: ב"מ נה. [זבחים קג.] מנחות מט. תמיד כח.; ג) וגולד בו פקול בין קודם זריקה בין לאחר זריקה הרי הוא כיולא בו (ולהרשב"ם) [ולרא"ש] כשהוא עם הבשר וגולד בו פקול קודם כל"ל. העתק מחילופי גרסאות, ד) [ד"ה כל], ה) [ועיין תוספות כתובות קו: ד"ה כדאמר ותוספות זבחים פט. ד"ה כל ומנחות מט. ד"ה מ"ל ופסחים נח: ויומא לה. ד"ה העולה],

תורה אור השלם

1. וְאִם אֵין לְאִישׁ גֹּאֵל לְהָשִׁיב הָאָשָׁם אֵלָיו הָאָשָׁם הַמּוּשָׁב לַיהוָה לַכֹּהֵן מִלְּבַד אֵיל הַכִּפֻּרִים אֲשֶׁר יְכַפֶּר בּוֹ עָלָיו:

במדבר ה ח

2. מִלְּבַד עֹלַת הַבֹּקֶר אֲשֶׁר לְעֹלַת הַתָּמִיד תַּעֲשׂוּ אֶת אֵלֶּה:

במדבר כח כג

3. וְהָאֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד בּוֹ לֹא תִכְבֶּה וּבִעֵר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן עֵצִים בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר וְעָרַךְ עָלֶיהָ הָעֹלָה וְהִקְטִיר עָלֶיהָ חֲלָבֵי הַשְּׁלָמִים:

ויקרא ו ה

4. וְאֵת אֲשֶׁר חָטָא מִן הַקֹּדֶשׁ יְשַׁלֵּם וְאֶת חֲמִשִׁתוֹ יוֹסֵף עָלָיו וְנָתַן אֹתוֹ לַכֹּהֵן וְהַכֹּהֵן יְכַפֶּר עָלָיו בְּאֵיל הָאָשָׁם וְנִסְלַח לוֹ:

ויקרא ה טז

הגהות הב"ח

(ו) גמ' כדריש לקיש:

עין משפט נר מצוה

רב א ב מיי' פ"ח מהל' גזילה ואבידה הלכה יב:

רג ג מיי' פ"ח מהלכות תמידין הלכה ג:

רד ד מיי' פ"ח מהל' מעילה הל' ה [ועיי' בהשגות ובכ"מ]:

רה ה שם הל' ד סמג עשין רי:

מוסף רש"י

טב למיתב טן דו מלמיתב ארמלו. משל הוא שהנשים אומרות על בעל כל דהו, שהוא טוב לשבת עם שני גופים משבת אלמנה (קדושין מא. ובכל"ז כתובות עה.) טן דו, גופים שיש, כל דהו בעל (יבמות קיח:) בגופים שנים, בעל ואשתו, ואפילו אינו לה אלא לצורת בעלמא (קדושין ז.). מנין שלא יהא דבר. נקטר במערכה מבערכה שמרית (פסחים נח:) קודם לתמיד של שחר. שלא יהא דבר ניתן על מערכה גדולה קודם לאברי התמיד (יומא לג:). תלמוד לומר וערך עליה העולה. בתר ובער עליה הכהן כתיב, דהוא סידור מערכה (פסחים נח:). העולה עולה ראשונה. מדלא כתיב וערך עליה עולה אלא העולה, הכי קאמר וערך עליה מיד העולה המשובה מחלה האמורה מחלה לכל העולות, והיינו עולת תמיד דפרשת קרבנות (שם) העולה משמע העולה מהא לאשובה לכל הקרבנות (מנחות מט.) דאי לאוריי בעלמא אתא שיקטירו עליה עולה ושלמים, נכתוב וערך עליה (יומא לד.) מ' יתירה דרש (ב"מ נה.) העולה משמע העולה האמורה ראשון בסדרי קרבנות, והיא עולת הבקר, שנאמר ואמרת להם זה האשה כו' וה"א יתירא קא דרש (כתובות קו: וכנ"ל זבחים קז.).

הדרן עלך הגוזל עצים

הגוזל ומאכיל. נלמ דוקא מאכיל דה"ה נותן להם דפטורין לרב חסדא דמוקי בגמרא מתניתין לאחר יאוש דהוה ליה יאוש ושינוי רשות אלא אורחא דמילתא נקט אי נמי דוקא נקט מאכיל אפי' לרב חסדא דלא חשיב שינוי רשות כמה שנותן לבניו הסמוכין על שולחנו אפילו לשמואל דאמר בבבא מציעא (דף יב.) דמציאתן לעצמן כיון דלאכילה נותן להם ומזונותיו עליו לא חשיב שינוי רשות ומיהו לרב דאית ליה יאוש כדי קני ואמר נמי בפירקין (דף קטו.) דאית ליה דרב חסדא וא"כ לדידיה נמי צריך לאוקמי מתניתין לאחר יאוש כדמוקי רב חסדא לדידיה ולאי מאכיל אלא דוקא דה"ה נותן ועוד י"ל דלרב נמי מאכיל דוקא ובדבר המסויים: **גזל ולא נתייאשו הבעלים ובא אחר בו'.** אבל נתייאשו אין גוזה אלא מן הראשון כיון דאכלו האחרון ואפי' היכא דאילו לא אכלו היה חייב להחזיר כגון היכא דליכא שינוי רשות שנתייאש אחר שבא ליד השני וכן משמע לקמן דאוקים רב חסדא בריתא דר' אושעיא דקתני גזילה קיימת חייבין אחר יאוש משום דרשות יורש ואם כרשות לוקח דמי כדרבא ואפ"ה אין גזילה קיימת קתני דפטור ותימה כיון דכי הגזילה קיימת חייבין אמאי פטורין כשאכלוס וכן קשה לרמי בר חמא דמוקי לה לפני יאוש ועוד לרב חסדא ולרבא כיון דרשות יורש ואם כרשות לוקח דמי מה לי לפני יאוש מה לי לאחר יאוש אפי' אין גזילה קיימת חייבין וי"ל דדרשינן מקרא לקמן בשמעתין דפטור באין גזילה קיימת אשר גזל אם כעין שגזל יחזיר מכאן אמרו הגוזל ומאכיל כו' ומסתברא ליה לרב חסדא לאוקמי קרא דדוקא לאחר יאוש ורמי בר חמא מוקי לה אף לפני יאוש ומיהו לרב דאמר יאוש כדי קני וסבר נמי כרב חסדא לדידיה צ"ל דאסמכתא היא דבנאו קרא נמי פטורין כיון דביאוש כדי קני ומה שבגזילה קיימת חייבין נפרש בסמוך בע"ה ומיהו קשה למ"ד במרובה (לעיל דף סז.) דשינוי לא קני ודרים והשיב הגזילה מ"מ ולא דרים אשר גזל אם כעין אשר גזל יחזיר אלא למעוטי גזל אביו מנא ליה האי דרשה ואין לומר דאותו אמורא יסבור דיאוש כדי קני דהשתא לא צריך להאי דרשה ואסמכתא היא דהא ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן דרים ברים הגוזל (לעיל דף נד:) דבר תורה גזילה המשתנית בעין מוהשיב את הגזילה מ"מ ולית ליה דרשה כעין שגזל וסובר במרובה (לעיל דף סח:) ובפירקין דיאוש כדי לא קני וא"כ מנלא באין גזילה קיימת דפטורין מנלשלם לכך נראה דהך דרשה דלקמן אסמכתא היא לכ"ע ומסברא מחלק רב חסדא בין לפני יאוש בין לאחר יאוש דלא הוי כל כך ברשות מריה אחר יאוש כמו לפני יאוש שנקל לגלות מרשות בעלים בשינוי רשות או בשינוי השם ואין זה דוחק דכי הוה מפקינן נמי מקרא צריך סברא זו דאמאי מוקמינן קרא טפי אחר יאוש מלפני יאוש כיון דגם אחר יאוש משיגא ברשות מריה ורמי בר חמא ניחא טפי דאיהו ליתא ליה טעמא דרשות מריה כלל דכיון שהוא לא גזלן אינו יכול לתובעו כלל שהרי אין לגמרי ברשות מריה שהרי אינו יכול (לו) להקדישו וגם הגזלן יכול לקנותו בשינוי מעשה ותדע דהא רב חסדא הולך לפרש מ"ט כו' וגמרא נמי פריך ליה ממתניתין:

ואם הניח להן אביהן אחריות נכסים חייבין לשלם. למ"ד מלוה על פה אין גובה לא מן היורשים ולא מן הלקוחות בגט פשוט (ב"ב דף קעה:) איכא לאוקמי כשעמד בדין דהוה כמלוה בשטר דמוכח בכמה דוכתי: [ועי' תוס' לעיל קד: ד"ה מלוה ע"פ]:

דמתריצנא מתניתין בוותיה. כך היה רגיל לתרץ משניות כמותו כלאשכחן באיזהו נשך (ב"מ דף סב:) גבי כילד לקח הימנו חיטים אבל בשביל שהיה מתרץ משנה אחת לא היה אומר כן: **אין** גזילה קיימת **פטורין לימא תיהוי תיובתא דרב חסדא.** מרישא דקתני הגוזל ומאכיל את בניו פטורין ה"מ למפרך לרב חסדא כל כמה דלא ידע דלאחר יאוש מיירי כי היכי דפריך ליה לעיל ממתניתין אלא משום דניחא ליה למפרך מסיפא משום דפריך מינה לתרוייהו לרמי בר חמא ולרב חסדא:

רב חסדא מוקי לה לאחר יאוש. ומ"ת רב דסבר יאוש כדי קני וסבר נמי כרב חסדא וע"כ צריך לאוקמי נמי לאחר יאוש א"כ כי גזילה קיימת אמאי חייבין כיון דיאוש כדי קני וי"ל דרב מוקי לה בדבר המסויים והא דקתני אין גזילה קיימת פטורין ה"ה דה"מ לפלוגי בגזילה קיימת גופה בין דבר המסויים לשאין מסויים אלא דניחא ליה לאשמועינן דאפילו בדבר המסויים באין גזילה קיימת פטורין אע"ג דאוושא מילתא שאכלו מה שגזל אביהן וכן בריתא דלקמן דקתני הגוזל ומאכיל את בניו פטורין מנלשלם ומינבעי ליה לאוקמי אליבא דרב חסדא לאחר יאוש לרב צריך לאוקמי בדבר המסויים מדקתני אם הניח לבניו גדולים חייבין לשלם וכן בחידך קתני בין גדולים בין קטנים חייבין ואי בדבר שאינו מסויים אמאי חייבין לרב כיון דאיירי לאחר יאוש ופליגי הני בריתות אליבא דרב אם קטנים חייבין משום כבוד אביהן אי נמי והא כסומכוס והא כרבנן דפלוגתא דסומכוס ורבנן בסמוך מיבעי ליה לאוקמי אליבא דרב דפליגי בהכי אי שייך בקטנים טעמא דכבוד אביהן אי לא אבל לרמי בר חמא דמיירי בריתות לפני יאוש ולרב חסדא דאיירי לאחר יאוש פליגי בגזילה גמורה שביד קטן ולא קנאה קטן אם מקבלין עדים להוציא מידו או לא וכן פלוגתא דסומכוס ורבנן:

הגוזל [ו]ומאכיל את בניו והניח לפניהם [א]פטורין מלשלם ואם היה דבר שיש בו אחריות חייבין לשלם: **גמ'** [ב] [ג]אמר רב חסדא [ד]גזל ולא נתייאשו הבעלים ובא אחר ואכלו [ה]ממנו רצה מזה גובה רצה מזה גובה מאי טעמא כל כמה דלא נתייאשו הבעלים ברשותיה דמריה קאי תנן הגוזל ומאכיל את בניו והניח לפניהם פטורין מלשלם תיובתא דרב חסדא אמר לך רב חסדא [ו]כי תניא ההיא לאחר יאוש: אם הניח לפניהם פטורין מלשלם: אמר רמי בר חמא זאת אומרת [ז]רשות יורש כרשות לוקח דמי רבא אמר [ח]רשות יורש לאו כרשות לוקח דמי והכא במאי עסקינן [ט]כשאכלום (י) הא מדקתני סיפא אם היה דבר שיש בו אחריות חייבין לשלם מכלל דרישא בגזילה קיימת עסקינן אמר לך רבא הכי קאמר [יא]אם הניח להם אביהם אחריות נכסים חייבין לשלם והא [יב]מתני ליה רבי לרבי שמעון בריה לא דבר שיש בו אחריות ממש אלא אפילו פרה וחורש בה חמור [יג]מחמר אחריו חייבין להחזיר מפני כבוד אביהן אלא אמר רבא [יד]כי שביבנא ר' אושעיא נפיק לוותי דתריצנא מתני' כוותיה דתני רבי אושעיא [טו]הגוזל ומאכיל את בניו פטורין מלשלם הניח לפניהם גזילה קיימת חייבין אין הגזילה קיימת פטורין הניח להם אביהם אחריות נכסים חייבין לשלם אמר מר אין הגזילה קיימת פטורין נימא תיהוי תיובתא דרב חסדא אמר לך רב חסדא כי תניא ההיא לאחר יאוש אמר מר גזילה קיימת חייבין לשלם נימא תיהוי תיובתא דרמי בר חמא אמר לך רמי בר חמא כי תניא ההיא לפני

הגוזל ומאכיל. [ט]הגזילה קיימת: **פטורים מלשלם.** בגמרא מפרש טעמא: **אם היה דבר כו'.** בגמ' מפרשי לה מר הכי ומר הכי: **גמ' כרשותיה דמריה קאי.** וזה שאכלו נעשה כגוזלו מבעליו: **זאת אומרת.** דקתני והניח לפניהם פטורין: **רשות יורש כרשות לוקח דמי.** והויא לה כרשות אחרת וכיון דאוקימנא לתנייתין לאחר יאוש קני להו יתמי ביאוש ושינוי רשות דאי ביאוש כדי לא קני מדלא קתני פטורא באכזיהון: **כשאכלוס.** לאחר מיתת אביהן וגזל אין יכול לתובען שהרי לא גזלוהו: **והא מדקתני סיפא אם היה דבר שיש בו אחריות.** כגון דבר הניכר לרבים וגראה כל שעה כעין קרקע או כגון עלית וכסות: **חייבים להחזירה.** מפני כבוד אביהן שהבריות אומרות זו עלית שגזל פלוני: **מכלל דבגזילה קיימת עסקינן.** ואפ"ה היכא דלאו משום כבוד פטר להו בריש במתני': **הכי קאמר אם הניח להן אביהן.** קרקעות משלו אפילו אכלו את הגזילה חייבין דאשתעביד נכסיס דאבוהון מחייס: **לא דבר שיש בו אחריות ממש.** לא שגזל קרקע והניחה לפניהן: **אלא אפילו גזל פרה וחרש בה או חמור ומחמר אחריו.** והכל מעידין שהיה דנגזל חייבין אלמא בגזילה קיימת עסקינן: **אמר רבא כי שביבנא רבי אושעיא נפק לוותי.** יצא לקראתי: **דמתריצנא למתניתין כוותיה.** באחריות ממש ובשאין גזילה קיימת וחסורי מיחסרא ולא מוקי לה בדבר המסויים ובגזילה קיימת כרבי [יב][דכיון דאשכחן (יג) הכי מתריצנא לה מתניתין בבריתא ולא חייסינן למאי דתתני רבי לר' שמעון בריה דבריתא קיימא כוותיה]: **גזילה קיימת.** שלא אכלוה אחרי מותו ותבען הנגזל: **חייבין.** דרשות יורש לאו כרשות לוקח דמי ויאוש כדי לא קני: **אין גזילה קיימת.** שאכלוה אחרי מותו: **פטורין.** דאינהו לא גזול מידי: **הניח להן אביהן אחריות נכסים.** קרקע משלו: **חייבין לשלם.** דאשתעבוד נכסיה: **דרב חסדא.** דאמר לעיל דלא מזה גובה: **לאחר יאוש.** ואכלוה: **תיהוי תיובתא דרמי בר חמא.** כיון דלאחר יאוש אוקימתה: לפני

א מיי' פ"ה מהלכות גזילה והאבידה הלכה ה סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סימן שסא סעיף ז:
ב ב מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם סעיף ה ו:
ג ג מיי' שם טוש"ע שם סעיף ז:
ד ד מיי' שם פ"ג הל' ח סמג שם טוש"ע ח"מ סימן שנג סעיף ד וסימן שסא סעיף ז וסי' שסב סעיף ח:
ה ה ו מיי' פ"ה הלכה ה סמג שם טוש"ע שם סימן שסא סעיף ז:
ו ז מיי' שם ופ"ב שם הלכה ח סמג שם טוש"ע שם וסימן שסב סעיף ח:

מוסף רש"י

הגוזל ומאכיל את בניו. אע"פ שנהנו בניו עצמן מן הגזילה, פטורין, דאיהו לא גזל מידי (רשב"ם ב"ב מד.). והניח לפניהם. כלומר או שהניח לפניהם גזילה קיימת לאחר מותו (שם). פטורין מלשלם. דקנייה ביאוש ושינוי רשות, אי נמי כשאכלוס (שם). גזל ולא נתייאשו הבעלים כו' רצה מזה גובה. דכיון דקודם יאוש אכלו זה האחרון, הוה ליה מיהו גזלן עלייהו, דהא כל מקמי יאוש ברשותייהו דמריהו קיימי כל היכא דאיתנהו (חולין קכד.). רשות יורש כרשות לוקח דמי. דקנייה יורש ואע"פ שגזלה קיימת, כדקתני והניח לפניהם פטורין, דמשמע אפילו גזילה קיימת (רשב"ם ב"ב מד.). רשות יורש לאו כרשות לוקח דמי. רשות יורש דנגזלן לאו כרשות לוקח מגזלן דמי, דאילו גבי לוקח איכא יאוש ושינוי רשות וקני, דלוקח רשותא אחריתי היא אילו יורש כדעיה דאמרה ליכא כרשות גזלן מורישו דמי אלא קנייה ביאוש גרידא, דהא שינוי רשות ליכא גבי יורש וכל היכא דאיתא אדרא בעין לגנזל (שם). בשאכלום. אלא הוא גזלה קיימת והלכך פטורין (שם). כי שביבנא ר' אושעיא נפיק לוותי. בשמות ר' אושעיא יצא לקראתי (ב"מ סב.).

מסורת הש"ס

(א) כ"ב מד., ב) תולין קלד. [לקמן קטו.], ג) בר"ף וכרא"ש ליתא מיהא ממנו, ד) [ב"ב מד.], ה) [לקמן קיג. קיד.], ו) [ב"מ סב.], ז) מ"ל,

הגהות הב"ח

(ח) גמ' והא מדקתני סיפא: (ב) רש"י ד"ה הגוזל וכו' שהגזילה קיימת: (ג) ד"ה דמתרינגא וכו' דאשכחן לברייתא המי מתרינגא וכו' כוותי:

גליון הש"ם

גמ' אמר רב חסדא גזל. עיין פ"ז משנה ג' דתרומות ובירושלמי שם:

לפני יאוש רב אדא בר אהבה מתני להא דרמי בר חמא אהא [6]א הניח להן אביהן מעות של רבית אע"פ שיודעין שהן של רבית אין חייבין להחזיר אמר רמי בר חמא זאת אומרת רשות יורש כרשות לוקח דמי רבא אמר לעולם אימא לך רשות יורש לאו כרשות לוקח דמי ושאני הכא דאמר קרא [1]אל תקח מאתו נשך ותרבית אהדר ליה כי היכי דנחי בהדך לדידיה קא מזהר ליה רחמנא לבריה לא מזהר ליה רחמנא [6] מאן דמתני לה אברייתא כ"ש אמתניתין מאן דמתני לה אמתניתין אבל אברייתא רמי בר חמא כרבא מתני לה ת"ר הגוזל ומאכיל את בניו פטורין מלשלם הניח לפניהם גדולים חייבין לשלם קטנים פטורין מלשלם ואם אמרו גדולים אין אנו יודעין חשבונות שחשב אבינו עמך פטורין משום דאמרי אין אנו יודעין פטורים אמר רבא הכי קאמר [2]גדולים שאמרו יודעים אנו חשבונות שחשב אבינו עמך ולא פש לך גביה ולא מידי פטורין תניא אידך הגוזל ומאכיל [3] בניו פטורין מלשלם הניח לפניהם ואכלום [3]בין גדולים בין קטנים חייבין קטנים מי מיחייבי לא יהא אלא דאזיק אזוקי א"ר פפא [7]הכי קאמר הניח לפניהם ועדיין לא אכלום בין גדולים בין קטנים חייבין [3]אמר רבא [8]הניח להם אביהם [9] פרה שאולה משתמשין בה כל ימי שאלתה [10]מתה אין חייבין באונסיה [10]כסבורים של אביהם היא וטבחוה ואכלוה משלמין [3]דמי בשר בזול הניח להם אביהם אחריות נכסים חייבין לשלם איכא דמתני לה ארישא ואיכא דמתני לה [11]אסיפא מאן דמתני לה ארישא כל שכן אסיפא ופליגא דרב פפא מאן דמתני לה אסיפא אבל ארישא לא והיינו דרב פפא דא"ר פפא [7]היתה פרה גנובה לו וטבחה בשבת חייב שכבר חייב בגניבה קודם שיבא לידי איסור שבת [10]היתה פרה שאולה לו וטבחה בשבת פטור שאיסור שבת ואיסור גניבה באין כאחד ת"ר [2]והשיב את הגזילה אשר גזל [3]מה ת"ל אשר גזל יחזיר כעין שגזל מכאן אמרו הגוזל ומאכיל את בניו פטורין מלשלם הניח לפניהם בין גדולים בין קטנים חייבין משום סומכום אמרו גדולים חייבין קטנים פטורין בר חמוה דרבי ירמיה טרק גלי באפיה דרבי ירמיה אתא לקמיה דרבי אבין אמר [3]שלו הוא תובע א"ל והא מייתינא סהדי דאחזקי ביה בחיי דאבוה [12]א"ל וכי מקבלין עדים שלא

לפני יאוש. דשינוי רשות בלא יאוש לא קני וכי אין גזילה קיימת שאכלוה אחרי מות אביהן פטורין דלית ליה דרב חסדא: **מאן דמתני לה.** להא דרמי בר חמא אברייתא כ"ש אמתניתין דליכא טעמא אחרינא למפטריה אלא האי כל כמה דלא מתסרת לה למתניתין משמע דגזילה קיימת: **מאן דמתני לה אמתניתין אבל אברייתא רמי בר חמא.** משום טעמא דקרא מתני לה כרבא. ל"א איפכא גרסינן מאן דמתני לה אמתני' כ"ש אברייתא דשאכלום אבל ברייתא קתני שיודעין שהן של רבית אלמא דקיימי בעין וקתני פטורים דרשות יורש כרשות לוקח ומאן דמתני לה אברייתא אבל אמתניתין רמי בר חמא בשאכלום מתני לה כרבא (ג) ורא"ש שמעתיו ועיקר: **גדולים חייבים.** ורמי בר חמא מוקי לה לפני יאוש: **קטנים פטורים.** דלאו בני דינא נינהו ואע"פ דגזילה קיימת מיהו מתסרא גוזיינא וסומכום הוא דפטור קטנים לקמן: **ואין אנו יודעין חשבונות.** ושמא אבינו חישב לך דמים: **משום דאין יודעים פטורים.** בתמיה. הואיל ויודעים שבגזילה נתה לידו דברי ושמא הוא ובני עדיף: **לא יהא אלא דאזיק אזוקי.** וכגון לאחר דנגזל והזיקו מי מחייבי קטנים לשלם והא אין תנן לעיל (דף פז.) והם שחבלו באחריים פטורים והכא כיון דאכלום מאן כפי להו לשלומי: **הניח לפניהם.** ועדיין לא אכלום אפילו קטנים חייבים כיון דגזילה קיימת ברשותא דמרה הוא ורבנן הוא דפליגי עליה דסומכום ולא תקשי אברייתא דלעיל דאמר גדולים חייבין קטנים פטורים: **אין חייבין באונסיה.** דלא קבלו עלייהו נטירותא: **בזול.** כל זחא משבינא בארבע דנקי וכן כל היכא דתני בזול בפרק מי שמת (ב"מ דף קמו:) והיינו שני שליסי דמיס וכולהו דמיס לא נשלמו דמי הוו ידעי דבעו שלומי לא הוו אכלי בשרא והעור יחזירנו כמות שהוא: **איכא דמתני** (ד) **להא.** הניח להן אביהן אחריות נכסים חייבין: **ארישא.** דקאמר מתה אין חייבין באונסיה ואם הניח להן אביהן קרקעות חייבין לשלם דאשתעבוד נכסים ממיים דאביהון דקסבר רגא חיוב אונסים משעת שאלה מוטל על השואל ופליגא דרב פפא דאמר לקמן לא רמי חיוב אונסים אשואל עד שעה שמיאנס: **ואיכא דמתני לה אסיפא.** טבחוה ואכלוה משלמים דמי בשר בזול ואם הניח להן אביהן קרקע משלמין פרעון שלם דהוו מיתה במקום אביהון והואיל והן אכלוה משלמין: **אבל ארישא.** דמתה כדרכה לא דלא אמרינן דאשתעבוד נכסים דלא רמי חיוב אונסין על השואל עד שעת אונסין והכא כי אתניסא ליתיה לשואל והני לא קבול עלייהו מידי: **והיינו דרב פפא דאמר היתה פרה גנובה לו.** כלומר גנב פרה מערב שבת וטבחה בשבת חייב אף בתשלומין ארבעה וחמשה שהרי נתחייב בקרן קודם שיבא לידי איסור שקילה ואף על גב דקנסא לא אתי עליה עד שבת לא פטרינא ליה מקנסא משום חיוב מיתה דאמר בחלו נערות (כתובות דף לד:) קנס חידוש הוא שחידשה תורה הלכך אע"ג דמקטיל משלם: **היתה פרה שאולה לו וטבחה בשבת פטור.** מן הכל דלא אמרינן משעת שאלה מחייב ליה אקרנא וקמה ברשותיה אפילו למלאך המות אלא בשעת טביחה הוא דגזליה ואיסור שבת וגניבה באין כאחד ונפטר מן הקרן משום דקס ליה בדרבה מייניה וקנסא ליכא דהא אין כפל ולא ארבעה וחמשה אלא בגנב עצמו שגנב מבית בעלים או בשומר חנם הבא לפטור עצמו בטענת גניבה[1] אבל שואל ושוכר שכר ושוכר שאין יכולין להפטר בטענת גנב אין בהן כפל כדאמר בכמה דוכתי לא אם אמרת בשומר חנם שכן משלם תשלומי כפל תאמר בש"ש כו': **שאם אין גניבה אין עביחה ואין מכירה** לא גרס ליה. ואמן שמעינן כאן ובכתובות [לד:] וכן פירש לנו רבינו שאם אין גניבה אחר שפטור מן הקרן משום דקס ליה בדרבה מייניה קנס נמי לא משלם ואף על גב דחידוש הוא ואין מיתה פוטרתו הכא דליכא קרן פטור דתשלומי ארבעה וחמשה אמר רחמנא[1] ולא תשלומי ג' וד' וכי מדלית מהכא קרנא הוו להו ג' לגמרן וד' לנבקר. ולא היה לי לב להבין את מושל שטעם זה אין צריך לכאן שהרי אין קנס בשואל הטובח ואפילו אמרינן כרב פפא דעד השתא קס ברשותא דמרה אפילו הכי גזלן נעשה עליה ולא גנב אלא בטוען טענת גנב והוה שומר חנם. וכי גרס ליה בכתובות [שם] גרסינן ליה ובמלתא [1]דרבא דאמר התם גנב וטבח בשבת פטור אשם אין גניבה כו' דהתם בגנב עצמו קאי וליכא למיפטריה מקנסא אלא משום האי טעמא אבל בדרב פפא ליכא למגרסא לא התם ולא הכא ואידי דמילתא דרב פפא איתמר התם גבי מלתא דרבא לגרסא נמי אגב שטפא בדרב פפא ותשובות רב האי גאון מסייעא לי: **כעין שגזל.** כלומר אם גזילה קיימת יחזיר אבל אין גזילה קיימת פטור ובדידיה ליכא לאוקמה אלא בגניבה: **בר חמוה דרבי ירמיה.** קטן הוה: **טרק גלי.** פתחה בבית אביו סגר ולא הניח ליכנס לפי שהיה רוצה רבי ירמיה להחזיק בה: **דאחזקי בה בחיי דאבוה.** והיה טוען שאביו מכרה לו או נתנה לו: שלא

אע"פ שהן יודעין שהם של רבית בו'. וא"ת והיכי מדקדק מינה דכרשות לוקח דמי דאפילו לאו כרשות לוקח דמי א"ש דפטורין כיון דמדעת נתן לו ליתנהו גביה בתורת גזילה אלא בתורת הלואה א] ולכך אין מחייבין להחזיר דמלוה על פה אינו גובה מן היורשין וי"ל דאע"ג דמדעת נתנם לו אינייהו גביה בתורת גזילה דהוי כנתינה בטעות דלא נתן לשם מתנה אלא בתורת רבית ומיקרי גזילה בעייה כיון שהמעות בעין והיו חייבין להחזיר מי לאו דכרשות לוקח דמי

והוי שנוי רשות:

ולא פש לך גביה ולא מידי פטורין. מגו שהיו יכולין לומר החזירו לך א"ל כגון עדי גזילה אלא הולאת הבנים בלבד: **קטנים** והא אמר קטנים פטורי'.

ל"ג דהא לאו קושיא היא דההיא דלעיל כסומכום והך כרבנן כדפירש בקונטרס אלא ה"ג בכל הספרים ואכילת קטן מידי משמע אית ביה לא יהא אלא מזיק ותנן חש"ו פגיעתן רעה כו' וה"ג ה"מ למפרך מאכילת גדולים אמאי חייבין כי אכלו לרב חסדא לאחר יאוש ולרמי בר חמא לפני יאוש אע"ג דכי גזילה קיימת חייבין כי אכלו פטורים כדפ"ל אלא פריך טפי להדיא אקטנים וליכא לאוקמי כגון שהניח להן אביהן אחריות נכסים ולהכי א"ש הא דגדולים חייבין לשלם אבל קטנים קשה דמ"מ יש לפטור מטעם דאין מקבלין עדות אלא בפני בעל דין דהא לא פטורים מהאי טעמא אלא לסומכום ולא לרבנן:

אבל

ז א מיי' פ"ד מהלכות מלוה ולוה הלכה ד סמג עשין קלג טוש"ע י"ד סימן קפא סעיף ו:

ח ב ג ד טוש"ע ח"מ סימן שפא סעיף ז:

ט ה ו מיי' פ"א מהל' שאלה ופקדון הלכה ה סמג עשין לב טוש"ע ח"מ סימן שמא סעיף א וסעיף ג וכ"כ אלפס כאן ובב"מ פ"מ דף קכא):

י ז ח מיי' שם ושמין במ"מ טוש"ע שם סעיף ד:

יא ט מיי' פ"ג מהל' גניבה הל' א טוש"ע ח"מ סימן שנא:

יב י מיי' שם הלכה ד:

יג כ ל מיי' פי"ב מהל' מלוה ולוה הלכה ז סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סימן קי סעיף ו:

מוסף רש"י

הניח להן אביהן מעות של רבית בו' אין חייבין להחזיר. דכמיב והשיב את הגזילה אשר גזל, הכי לא גזל מידי, דקנינהו בשיורי רשות וקסבר רשות יורש כרשות לוקח דמי (לעיל צד:). משתמשין בה כל ימי שאלתה. כל ימי משך זמן שאלה אביהן מן הנעלים (כתובות לד:). מתה אין חייבין באונסיה. דאינהו לאו שומרין ניהו עלה (שם). דמי בשר בזול. כל זחא משבינן בארבעה דנקי, הכי אמרינן בפרק מי שמת (ב"מ קמו:) והעור יחזירנו לבעלים (כתובות לד:). אחריות נכסים. קרקעות (שם). איכא דמתני לה ארישא. להאי הניח להן אביהן אחריות נכסים חייבין לשלם ואמרינן דחייבין באונסין דאשתעבוד נכסים לאבוהון ממיים משעת שאלה (שם). ואיכא דמתני לה אסיפא. היכא דטבחוה אם הניח להן אביהן אחריות נכסים משלמין תשלומי תעלא ולא בזול, דאינעי להו למידק (שם). כל שכן אסיפא. כשטבחוה ואכלוה (שם). ופליגא דרב פפא. דאמר (לקמן) הכיא שעתא דמטו לה אונסין הוא דאתי חיובא עליה ולא משעת שאלה (שם). אבל ארישא לא. אם מתה לא חייבי לשלומי ולא אמרינן דאשתעבוד נכסי דאבוהון משעת שאלה (שם). והיינו דרב פפא. דאמר לא אמרינן משעת שאלה כמו עליה משלומין אלא משעת אונסין ואילך והכיא שעתא ליתיה לשואל לאחייב (שם). היתה פרה שאולה לו וטבחה בשבת פטור. דהכיא שעתא דקא עבר לה גזל לה ממרה ומיתה וממון באין כאחד. ולא גרסינן אשם אין גניבה אין עביחה ואין מכירה, דגבי שואל לא שייך לא כפל ולא ארבעה וחמשה, שהרי חייב בקרן לעולם אפילו טוען טענת גנב ואין קנס אלא אם אינו בגנב או בשומר חנם הפוטר עצמו בטוען טענת גנב שאמר גגנבה (שם).